

PROJEKT ZAŁOŻEŃ DO USTAWY
o zmianie ustawy o zasadach finansowania nauki oraz niektórych innych
ustaw

1. Cel projektowanej regulacji.

Proponowany zakres nowelizacji wynika przede wszystkim z:

- 1) konieczności większego umiędzynarodowienia polskiej nauki, w szczególności dostosowania finansowania dużej infrastruktury badawczej do Europejskiej Przestrzeni Badawczej,
- 2) zwiększenie stopnia koncentracji środków finansowych przeznaczonych na upowszechnianie nauki,
- 3) poprawy efektywności wydatków ponoszonych na obsługę finansowania nauki i dostosowanie trybu przyznawania i rozliczania środków na naukę do charakteru realizowanych przez nie zadań,
- 4) rozszerzenia dostępu do informacji o finansowaniu nauki w Polsce za pośrednictwem zintegrowanego informatycznego systemu zarządzania nauką.

Rosnąca aktywność jednostek naukowych w okresie ostatnich dwóch lat, jakie upłynęły od wejścia w życie 6 ustaw reformujących system nauki w Polsce, w szczególności ich zaangażowanie w przedsięwzięcia międzynarodowe inicjowane w ramach Unii Europejskiej, a także zainwestowanie 22 mln. zł w infrastrukturę laboratoryjną i dydaktyczną wymagają zapewnienia szerszych możliwości do realizacji wspólnych projektów naukowych przez międzynarodowe zespoły badawcze. Obowiązujące obecnie przepisy dotyczące współpracy międzynarodowej w zakresie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych powinny zostać zmodyfikowane tak, aby nie stanowiły bariery dla finansowania lub współfinansowania aktywnego uczestnictwa polskich naukowców.

Poprawa jakości i poziomu badań naukowych nie przyniesie oczekiwanych rezultatów jeśli ich wyniki nie zostaną odpowiednio wypromowane w Polsce, Europie i w świecie. Dlatego zostaną wprowadzone przepisy skutkujące większą koncentracją środków przeznaczanych na finansowanie istotnych zadań z zakresu upowszechniania nauki.

Zaproponowane zostaną także przepisy redukujące koszty obsługi finansowania nauki. Konieczność zapewnienia większej efektywności zadań w sferze finansowania nauki wymaga też dostosowania trybu przyznawania i rozliczania środków do specyfiki i charakteru finansowanych zadań..

Aby uzyskać wyższą efektywność finansowania nauki, ale też rozszerzyć dostęp środowiska naukowego do informacji o procedurach i efektach finansowania nauki wprowadzona zostanie regulacja pozwalająca na zintegrowanie informatycznych systemów obsługujących zarządzanie nauką w Polsce. Pozwoli to również stworzyć warunki do wdrożenia zaleceń

Komisji Europejskiej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony (2012/417/UE).

Wszystkie te zmiany, łącznie z tymi, które doprecyzowują i porządkują obowiązujące przepisy zapewnią większą koncentrację środków na finansowanie zadań związanych z podnoszeniem poziomu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zapewnią większe finansowanie najlepszych jednostek naukowych realizujących badania naukowe na najwyższym poziomie.

2. Zakres regulacji i zasadnicze kwestie wymagające uregulowania

1) Finansowanie inwestycji w zakresie dużej infrastruktury badawczej

W związku z coraz szerszym uczestnictwem polskich badaczy i jednostek naukowych w korzystaniu z europejskiej infrastruktury badawczej (np. Ośrodek Badań Antyprotonami i Jonami FAIR, Europejski Rentgenowski Laser na Swobodnych Elektronach XFEL, Europejska Organizacja Badań Jądrowych CERN, innych inwestycji wymienionych na liście Europejskiego Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych ESFRI) oraz w przedsięwzięciach inwestycyjnych realizowanych w różnorodnych formach współpracy międzynarodowej proponuje się następujące zmiany:

- a) wprowadzenie uregulowań związanych z trybem ustalania przez ministra wykazu inwestycji w zakresie dużej infrastruktury badawczej ujętych na Polskiej Mapie Drogowej Infrastruktury Badawczej (PMDIB). Przewiduje się, że wykaz przedsięwzięć objętych PMDIB będzie opracowywany i okresowo aktualizowany na podstawie wniosków składanych przez jednostki naukowe, po zasięgnięciu opinii m. in. Komitetu Polityki Naukowej, Polskiej Akademii Nauk, Rady Głównej Instytutów Badawczych oraz Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wykaz przedsięwzięć objętych PMDIB będzie ogłaszany przez Ministra w formie komunikatu publikowanego w dzienniku urzędowym ministra właściwego do spraw nauki. W ustawie zostanie określona definicja PMDIB,
- b) umożliwienie finansowania udziału jednostek naukowych w programie lub przedsięwzięciu inwestycyjnym w zakresie dużej infrastruktury badawczej, podejmowanym w ramach współpracy międzynarodowej, a nie jak dotychczas tylko na podstawie umowy międzynarodowej,
- c) umożliwienie zaliczania do kosztów udziału w programie lub przedsięwzięciu inwestycyjnym w zakresie dużej infrastruktury badawczej, podejmowanym w ramach współpracy międzynarodowej, także kosztów związanych z budową infrastruktury technicznej niezbędnej dla funkcjonowania aparatury naukowo – badawczej,

Tryb ubiegania się o środki finansowe w zakresie dużej infrastruktury badawczej, kryteria oceny wniosków i tryb przyznawania środków finansowych będą określone w rozporządzeniu; będą one uzależnione od typu inwestycji (podejmowane na podstawie umowy międzynarodowej, lub na podstawie innych porozumień międzynarodowych, lub inwestycji krajowych). Planuje się priorytetowe finansowanie inwestycji umieszczonych na PMDIB.

2) Zwiększenie stopnia koncentracji środków finansowych przeznaczonych na upowszechnianie nauki

Obecnie o środki w ramach finansowania działalności upowszechniającej naukę mogą występować m. in. podmioty działające na rzecz nauki tj. podmioty wykonujące w sposób ciągły zadania z zakresu upowszechniania nauki, nieotrzymujące dotacji na działalność statutową ze środków finansowych na naukę. Definicja jest bardzo ogólna, a katalog uprawnionych podmiotów jest bardzo szeroki i obejmuje także przedsiębiorców, o ile zakres ich działalności przewiduje takie zadania. Skutkuje to możliwością finansowania dużej liczby bardzo różnorodnych zadań w ramach działalności upowszechniającej naukę. Takie wsparcie finansowe ze strony budżetu w wielu przypadkach prowadzi do rozproszenia środków przeznaczonych na upowszechnianie nauki i nie przynosi pożądaných efektów w jej promocji w Polsce, Europie i świecie.

Znaczna część środków w ramach działalności upowszechniającej naukę (DUN) jest przeznaczana na dofinansowanie wydawania czasopism naukowych oraz monografii, które nie zawsze promują najwybitniejsze osiągnięcia polskich uczonych.

W związku z powyższym (oraz zmianą definicji jednostki naukowej) podmiotem działającym na rzecz nauki powinien być podmiot posiadający osobowość prawną, wykonujący w sposób ciągły zadania z zakresu upowszechniania nauki, nieotrzymujący dotacji na działalność statutową ze środków finansowych na naukę, który prowadzi działalność na podstawie przepisów ustawy o fundacjach lub na podstawie ustawy o stowarzyszeniach.

Zawężenie podmiotowe spowoduje możliwość bardziej intensywnego wspierania działalności towarzystw naukowych i fundacji działających na rzecz nauki. Towarzystwa naukowe będące społecznymi organizacjami działającymi na podstawie *ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm.)* będą mieć zagwarantowaną możliwość ubiegania się dofinansowanie działalności w sposób istotny promując rozwój nauki polskiej.

Katalog podmiotów uprawnionych do ubiegania się o środki z budżetu nauki w ramach finansowania działalności upowszechniającej naukę zostanie rozszerzony o instytucje kultury prowadzące działalność upowszechniającą naukę, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest minister właściwy do spraw nauki (np. Centrum Nauki Kopernik).

W wyniku ww. zmian podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o środki finansowe w ramach działalności upowszechniającej naukę będą:

- 1) podmioty działające na rzecz nauki;
- 2) Polska Akademia Umiejętności;
- 3) instytucje kultury prowadzące działalność upowszechniającą naukę, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest minister właściwy do spraw nauki.

Podmioty działające na rzecz nauki będą mogły ubiegać się o środki finansowe w trybie konkursowym na podstawie złożonych wniosków obejmujących planowane do realizacji w ciągu całego roku zadania z zakresu działalności upowszechniającej naukę. Kryteria oceny i tryb przyznawania oraz rozliczania środków finansowych zostaną określone w rozporządzeniu. Natomiast PAU i instytucje kultury, dla których organizatorem lub współorganizatorem jest minister właściwy do spraw nauki, będą otrzymywać dotację podmiotową na finansowanie swojej działalności, przyznawaną w drodze decyzji na podstawie złożonego wniosku zawierającego plan działalności i plan finansowy.

W związku z powyższymi zmianami proponuje się także doprecyzowanie definicji działalności upowszechniającej naukę. Działalność ta powinna polegać na realizacji zadań wspierających rozwój polskiej nauki i techniki przez upowszechnianie, promocję i popularyzację wyników działalności naukowej, innowacyjnej i wynalazczej, a także związanych z utrzymaniem i poszerzaniem zbiorów muzealnych o dużym znaczeniu dla nauki i jej dziedzictwa historycznego, nieobjętych prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych. Określony w ustawie katalog zadań związanych z upowszechnianiem nauki zostanie rozszerzony o działania związane z utrzymaniem i poszerzaniem zasobów bibliotecznych o regionalnym lub krajowym znaczeniu dla nauki i jej dziedzictwa historycznego.

3) Poprawa efektywności wydatków ponoszonych na obsługę finansowania nauki i dostosowanie trybu przyznawania i rozliczania środków na naukę do charakteru realizowanych przez nie zadań

Poza konkursowym finansowaniem badań naukowych w formie różnorodnych projektów badawczych finansowanie nauki wypełniać powinno określone zadania, m.in. wspierać potencjał naukowy jednostek badawczych, wpływać na rozwój naukowy młodych naukowców w miejscu zatrudnienia, stale unowocześniać infrastrukturę naukową, stymulować procesy konsolidacji i restrukturyzacji jednostek naukowych, zwiększać mobilność kadry naukowej, promować najlepszych naukowców nagrodami ministra. Obecnie stosowany tryb przyznawania i rozliczania środków finansowych na realizację tych zadań nie zawsze dostosowany był do ich charakteru i specyfiki.

W celu lepszego dostosowania trybu przyznawania środków finansowych na naukę do specyfiki i charakteru zadań, które dzięki nim powinny być efektywniej realizowane oraz w celu ograniczenia kosztów ich obsługi proponuje się następujące zmiany:

a) Duża liczba komisji oceniających i recenzentów zaangażowanych do oceny wniosków przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu środków na naukę prowadzi do stałego zwiększania kosztów bezosobowych obsługi składanych projektów. Dlatego w przypadku gdy środki finansowe są przyznawane wyłącznie na podstawie mierzalnych danych określonych w wielkościach liczbowych uwzględnianych w odpowiednich algorytmach proponuje się odstąpienie od konieczności zasięgnięcia opinii zespołów.

Dotyczyć to będzie następujących strumieni finansowania:

- potencjału badawczego jednostek naukowych,
- działań polegających na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich.

Na powyższe zadania środki finansowe przyznawane będą w trybie podobnym do finansowania dotacji podstawowej dla uczelni przyznawanej na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 i 742) , w wysokości określonej przy zastosowaniu algorytmu uwzględniającego wyłącznie mierzalne wielkości liczbowe przedstawione we wniosku przez jednostkę naukową. W tych przypadkach wydaje się więc zbędne aby Minister był zobowiązany do zasięgnięcia opinii właściwych zespołów oraz wydawania decyzji administracyjnych w trybie Kodeksu postępowania administracyjnego.

b) W celu zapewnienia szybszych procesów konsolidacji i restrukturyzacji jednostek naukowych przewiduje się wydzielenie finansowania restrukturyzacji jednostek naukowych jako odrębnego zadania (obecnie zadania te są ujęte razem z finansowaniem potencjału badawczego) oraz określenie w drodze odrębnego rozporządzenia kryteriów i trybu przyznawania środków na ten cel. Zostanie doprecyzowany katalog działań, które będą mogły być dofinansowane w ramach tego strumienia. Środki finansowe na restrukturyzację powinny być przyznawane w przypadkach zmiany przedmiotu lub zakresu działania jednostki naukowej, przede wszystkim wynikającego z:

- przekształcenia instytutu badawczego w instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk PAN,
- przekształcenia instytutu naukowego PAN w instytut badawczy,
- włączenia instytutu badawczego lub instytutu naukowego PAN do uczelni publicznej,
- włączenia instytutu badawczego do instytutu naukowego PAN,
- włączenia instytutu naukowego PAN do instytutu badawczego,
- połączenia lub podziału jednostek naukowych.

c) W celu zapewnienia stabilniejszego systemu finansowania kosztów utrzymania specjalnych urzędzeń badawczych w kilkuletniej perspektywie proponuje się:

- wprowadzenie definicji specjalnego urządzenia badawczego w zakresie infrastruktury informatycznej nauki oraz odrębnych kryteriów i trybu finansowania i rozliczania środków finansowych przyznanych na ten cel,
- nadawanie specjalnym urządzeniom badawczym odpowiedniego statusu na podstawie oceny przeprowadzanej nie corocznie, a w perspektywie kilkuletniej,
- ograniczenie finansowania utrzymania naukowych baz danych jedynie do zadań związanych z zapewnieniem dostępu do baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki - systemu udostępniania w formie elektronicznej naukowych baz danych oraz publikacji naukowych,

d) W celu konsekwentnego ograniczania wydatków na dotację statutową przyznawanych jednostkom o najniższym poziomie naukowym proponuje się doprecyzowanie przepisów dotyczących jednostek naukowych posiadających kategorię naukową C, którym w wyniku ponownej oceny nie zostanie przyznana wyższa kategoria. Obecnie jednostka naukowa, która po raz pierwszy otrzyma kategorię C, może otrzymać dotację na finansowanie utrzymania potencjału badawczego na okres 6 miesięcy. W przypadku ponownego otrzymania kategorii C jednostka naukowa jest uprawniona do otrzymania po raz kolejny dotacji na 6 miesięcy i taki stan może się cyklicznie powtarzać.

Proponuje się, aby w przypadku, gdy w wyniku ponownej oceny (możliwa do przeprowadzenia po okresie nie krótszym niż 12 miesięcy od daty przyznania kategorii C) przyznana została ponownie kategoria C, jednostka nie mogła otrzymać żadnych środków na finansowanie działalności statutowej, aż do czasu podwyższenia jej kategorii naukowej.

e) W związku z konkursowym trybem przyznawania nagród Ministra za wybitne osiągnięcia naukowe lub naukowo-techniczne, proponuje się rezygnację z konieczności wydawania przez Ministra decyzji administracyjnych w trybie Kpa w tych sprawach. Nagrody te będą przyznawane w drodze aktu administracyjnego, przez co wyłączone zostanie składanie wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Ponieważ Minister przyznaje nie więcej niż 3 nagrody na podstawie złożonych wniosków, a wnioski te opiniuje zespół interdyscyplinarny złożony z wybitnych ekspertów oceniających je profesjonalnie, rzetelnie, dlatego przyznanie nagrody powinno pozostać w sferze domeny władztwa administracyjnego przysługującego Ministrowi rozstrzygającemu o przyznaniu nagrody w sposób ostateczny.

Jednocześnie przewiduje się zniesienie ustawowego ograniczenia wysokości nagrody Ministra za osiągnięcia naukowe. Wysokość nagrody będzie ustalana w drodze rozporządzenia.

f) W związku z przypadkami otrzymywania uzasadnionych wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy (odwołań) związanych z wysokością przyznanych środków finansowych, proponuje się modyfikację przepisu dotyczącego wykonalności decyzji

ministra o przyznaniu środków finansowych. Obecnie wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy nie wstrzymuje wykonania decyzji.

Złożenie przez stronę wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy (związanego z wysokością przyznanych środków) powinno skutkować wstrzymaniem wykonania decyzji wydanej w tej indywidualnej sprawie. Jest to szczególnie istotne dla decyzji przyznających środki na realizację zadań finansowanych na podstawie umowy cywilnoprawnej (np. finansowanie projektów badawczych). W decyzjach jest określony termin na zawarcie stosownej umowy, niedotrzymanie którego jest równoznaczne z rezygnacją z realizacji zadania, na które przyznano środki, i skutkuje wygaśnięciem przedmiotowej decyzji. Złożenie wniosku o ponowne rozpatrzenie danej sprawy powinno wstrzymywać wykonanie decyzji wydanej w tej indywidualnej sprawie, tak aby umowa mogła być zawierana po zakończeniu postępowania odwoławczego.

g) Uzupełnieniu ulegną przepisy dotyczące terminów rozpatrywania przez zespół odwoławczy wniosków o ponowne rozpatrzenie spraw rozstrzygniętych decyzjami ministra.

4) Rozszerzenie dostępu do informacji o finansowaniu nauki w Polsce poprzez zintegrowanie informatycznego systemu zarządzania nauką

Proponuje się wprowadzenie przepisów dotyczących prowadzenia przez ministra właściwego do spraw nauki w ramach systemu informatycznego POL-on Systemu Informacji o Nauce, w którym przetwarzane będą informacje na temat jednostek naukowych i ich osiągnięć naukowych, innowacyjnych, wdrożeniowych i innych. System będzie zintegrowany z Systemem Informacji o Szkolnictwie Wyższym również prowadzonym w ramach systemu POL-on. Jednostki naukowe ubiegające się o przyznanie kategorii naukowej lub o środki z budżetu nauki będą zobowiązane do wprowadzania informacji do tego systemu. Zakres informacji gromadzonych w systemie zostanie dostosowany do potrzeb kompleksowej oceny działalności jednostek naukowych, którą to ocenę przeprowadza Komitet Ewaluacji Jednostek Naukowych nie rzadziej niż co cztery lata oraz wniosków o przyznanie środków finansowych na działalność statutową (np. informacje o infrastrukturze, dane bibliometryczne - informacje o publikacjach autorstwa pracowników, cytowaniach publikacji, informacje o patentach, wdrożeniach i innych osiągnięciach jednostki naukowej).

Przewiduje się, że jednostki naukowe będą zobowiązane do wprowadzania w podsystemie SYNABA informacji o realizowanych badaniach naukowych i pracach rozwojowych finansowanych ze środków budżetowych. W systemie powinny znajdować się także dane dotyczące pracowników uczestniczących w badaniach naukowych lub pracach rozwojowych, informacje dotyczące doktorantów oraz osób, którym nadano w danej jednostce stopień naukowy lub stopień w zakresie sztuki, które następnie będą uwzględniane przy określaniu wysokości dotacji na finansowanie działalności statutowej, w tym na realizację zadań służących rozwojowi młodej kadry naukowej.

Docelowo informacje zgromadzone w systemie będą stanowić podstawę do określania przez Ministra wysokości dotacji na ww. cele. Jest to niezbędny warunek dla zapewnienia aktualności i kompletności danych w systemie - jednostki naukowe będą zainteresowane stałą aktualizacją danych. Dzięki systemowi możliwe będzie aktywniejsze kreowanie polityki Ministra w oparciu o bardziej precyzyjne i aktualne informacje.

Należy jednocześnie podkreślić, że chociaż na początku pozornie nastąpi rozszerzenie zakresu danych wprowadzanych przez jednostki naukowe do systemu, to w konsekwencji, w dłuższej perspektywie, dojdzie do znacznego zmniejszenia obowiązków przy przygotowywaniu wniosków, czy ankiet jednostek naukowych.

Dostęp do dużej części danych znajdujących się w tym systemie będzie otwarty dla wszystkich pracowników naukowych i naukowo-dydaktycznych. Zakres informacji przetwarzanych w systemie, a zwłaszcza danych osobowych, niezbędnych dla funkcjonalności systemu oraz zakres podmiotów uprawnionych do dostępu do danych zostanie precyzyjnie określony w ustawie.

System ten stworzy też możliwości do zapewnienia otwartego dostępu (*Open Access*) do wyników badań naukowych finansowanych ze środków publicznych, który zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie dostępu do informacji naukowej oraz jej ochrony powinien wejść w życie w 2014 r.

System ten zapewnić powinien nie tylko lepsze zarządzanie finansowaniem nauki, ale też wpłynie na poprawę jakości badań naukowych i recenzowania, ze względu na uaktywnienie mechanizmu samokontroli środowiska naukowego dzięki szerszemu zakresowi dostępu do danych w nim gromadzonych.

5) Pozostałe zmiany modyfikujące, precyzujące i porządkujące istniejące przepisy

a) Modyfikacja definicji jednostki naukowej

W kontekście rosnącego zaangażowania jednostek naukowych w inicjatywy międzynarodowe oraz konieczności stymulowania powiązań nauka – przemysł proponuje się zmianę definicji jednostki naukowej. W obecnie obowiązującej ustawie o zasadach finansowania nauki jednostką naukową jest podmiot wyszczególniony w ustawie, prowadzący w sposób ciągły badania naukowe. Katalog podmiotów uznawanych za jednostkę naukową jest bardzo szeroki i obejmuje także przedsiębiorców. Celem zmiany jest wprowadzenie przepisów dostosowujących definicję jednostki naukowej do definicji organizacji badawczej w rozumieniu art. 30 pkt 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r., uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu do art. 87 i 88 Traktatu. W jednostkach naukowych prowadzona przez nie działalność gospodarcza powinna być wydzielona organizacyjnie i

finansowo od działalności związanej z prowadzeniem badań naukowych lub prac rozwojowych. Przedsiębiorcy niespełniający warunków przewidzianych ustawą dla jednostki naukowej będą mogli tak jak obecnie ubiegać się o środki na finansowanie projektów obejmujących badania naukowe lub prace rozwojowe w Narodowym Centrum Nauki i Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. W przypadku instytutów badawczych wskazanych w ustawie jako jednostki naukowe zostanie doprecyzowane, że dotyczy to instytutów działających na podstawie ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618, z późn. zm.). Z katalogu podmiotów będących jednostkami naukowymi wyłączona zostanie Polska Akademia Umiejętności (PAU), ponieważ jej działalność różni się od działalności innych jednostek naukowych np. podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, instytutów naukowych PAN czy instytutów badawczych.

b) Organy opiniodawczo - doradcze Ministra

W zakresie organów opiniodawczo-doradczych Ministra wymagane jest dostosowanie ich struktury i zadań do aktualnych potrzeb. Na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 i 742) powołana została Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego jako organ przedstawicielski nauki i szkolnictwa wyższego.

Wobec powyższego niezbędna będzie modyfikacja zadań Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Komitetu Polityki Naukowej (KPN). Zadania realizowane przez Komitet Polityki Naukowej zostaną rozszerzone m. in. o sprawy związane z przygotowaniem cyklicznych raportów na temat stanu nauki w Polsce, barier w jej rozwoju oraz rekomendacji służących skutecznemu prowadzeniu polityki naukowej, współudziałem w przeprowadzaniu ewaluacji programów i przedsięwzięć ustanowionych przez ministra, wyrażanie opinii w sprawach związanych z przyznawaniem aparaturze naukowo-badawczej lub miejscom pracy badawczej statusu specjalnego urzędnika badawczego. Zostaną także wprowadzone przepisy dotyczące wymagań jakie muszą spełniać członkowie KPN-u, trybu ich powoływania i odwoływania, czasu trwania kadencji. Zamierza się przyjąć rozwiązania analogiczne do przepisów dotyczących członków Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych. Obecne przepisy nie regulują ww. kwestii.

c) Programy i przedsięwzięcia Ministra

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, minister może przyznać środki finansowe na organizowanie i finansowanie ustanowionego programu lub przedsięwzięcia podmiotowi działającemu na rzecz nauki, który jest wybierany w drodze konkursu. Proponuje się rozszerzenie podmiotów, którym mogą być przyznane środki na ww. zadania o jednostki naukowe.

Ponadto zakłada się wprowadzenie przepisów zobowiązujących ministra właściwego do spraw nauki do przeprowadzania, nie rzadziej niż co 4 lata, ewaluacji ustanowionych

programów lub przedsięwzięć wraz z oceną ich wpływu na rozwój nauki i gospodarki oraz osiągnięcia celów polityki naukowej i naukowo – technicznej państwa.

d) Inne zmiany

1) Obecnie ustawa określa zasady finansowania nauki ze środków finansowych ustalanych na ten cel w budżecie państwa, ujmowanych w wyodrębnionej części budżetu państwa - "Nauka". Proponuje się rozszerzyć przepis o środki ujmowane w planie finansowym Funduszu Nauki i Technologii Polskiej. Pozwoli to na jednoznaczne rozstrzygnięcie w kwestii stosowania tych przepisów w odniesieniu do środków funduszu celowego, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw nauki.

2) Przewiduje się usunięcie przepisu zobowiązującego jednostki naukowe do przeprowadzania, nie rzadziej niż co 4 lata, zewnętrznych audytów. Wprowadzenie tej zmiany uzasadnione jest tym, że uprawnienia nadzorcze ministra i agencji finansujących naukę koncentrować się będą przede wszystkim na ewaluacji efektów badań naukowych i innych inwestycji dokonywanych w nauce, a zintegrowany system informacji o nauce POL-on pozwoli uzyskać organom nadzorującym informacje dotychczas możliwe jedynie w drodze dokonywania zewnętrznego audytu. Poza tym stosunkowo wysokie koszty zleczanych audytów zewnętrznych (ok. 10.000 zł.), oraz niekiedy nieadekwatne wnioski audytorów pozwalają na rezygnację z tego instrumentu kontrolnego.

Ponadto, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, państwowe jednostki budżetowe, uczelnie publiczne czy agencje wykonawcze są zobowiązane do prowadzenia audytów wewnętrznych, natomiast w instytutach badawczych nie rzadziej niż raz na 3 lata, minister nadzorujący ma obowiązek przeprowadzenia kompleksowej kontroli instytutu. Wymienione wyżej aspekty uzasadniają rezygnację z wymagań dotyczących przeprowadzania audytów zewnętrznych. Proponowane rozwiązanie powinno również przyczynić się do wzrostu zaufania do działalności jednostek naukowych i stosowania bardziej nowoczesnych mechanizmów kontrolnych.

3) Doprecyzowane zostaną także upoważnienia ustawowe do wydania rozporządzeń. W związku ze zmianami definicji jednostki naukowej oraz podmiotu działającego na rzecz nauki wydaje się możliwa rezygnacja z wydawania rozporządzeń dotyczących przyznawania pomocy publicznej lub pomocy *de minimis* w zakresie finansowania działalności statutowej oraz działalności upowszechniającej naukę.

4) Katalog zespołów opiniodawczych powoływanych przez ministra właściwego do spraw nauki zostanie uzupełniony o Radę Młodych Naukowców.

5) Zmieniona zostanie definicja młodego naukowca. Ograniczenie wiekiem (do 35 lat) zostanie zastąpione okresem czasu jaki upłynął od uzyskania stopnia naukowego doktora – 5 lat, przy czym do okresu tego nie będą wliczane urlopy macierzyńskie i wychowawcze udzielane na zasadach określonych w Kodeksie pracy.

6) Planuje się także wprowadzenie zmian w następujących ustawach:

- w ustawie z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych przewiduje się rozszerzenie formuły umożliwiającej zlecenie przez ministra nadzorującego dany instytut zadań szczególnie ważnych dla realizacji polityki państwa lub ważnego interesu publicznego, w tym związanych z projektowaniem i utrzymywaniem systemów informatycznych, przy jednoczesnym zapewnieniu na ten cel środków finansowych,
- w ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki proponuje się zmianę art. 13 w odniesieniu do publikowania streszczeń prac doktorskich. Przewiduje się stworzenie krajowego rejestru, w którym publikowane będą – zbiorczo dla wszystkich jednostek - zarówno streszczenia, jak i recenzje prac doktorskich, w taki sposób, aby możliwe było wyszukiwanie w nim niezbędnych informacji w oparciu o zadane parametry. Przewiduje się, że zakres informacji, które będą publikowane w rejestrze zostanie rozszerzony, w porównaniu ze stanem obecnym, o dziedzinę nauki oraz dyscyplinę naukową, w ramach której prowadzony jest przewód doktorski.

3. Akty wykonawcze do ustawy

W związku z proponowanymi zmianami przepisów ustawy o zasadach finansowania nauki niezbędne będzie wydanie przez ministra właściwego do spraw nauki następujących aktów wykonawczych:

- rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na działalność upowszechniającą naukę,
- rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej,
- rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na inwestycje w zakresie dużej infrastruktury badawczej służącej potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych,
- rozporządzenia w sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy publicznej na realizację inwestycji w zakresie infrastruktury badawczej służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych,
- rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na inwestycje budowlane służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych,
- rozporządzenia w sprawie warunków i trybu przyznawania pomocy publicznej na realizację inwestycji budowlanych służących potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych,

- rozporządzenia w sprawie kryteriów i trybu przyznawania nagród za wybitne osiągnięcia naukowe lub naukowo-techniczne oraz stypendiów naukowych dla wybitnych młodych naukowców,
- rozporządzenia w sprawie wysokości wynagrodzenia członków Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych, Komitetu Polityki Naukowej, zespołów ewaluacji i zespołów powoływanych przez ministra właściwego do spraw nauki oraz recenzentów i ekspertów,
- rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu wyłaniania kandydatów na członków Komitetu Polityki Naukowej oraz sposób powoływania tych członków.

4. Konsultacje społeczne

Projekt będzie konsultowany z podmiotami, na których oddziaływać będzie projektowana regulacja (jednostkami naukowymi), w tym z organizacjami samorządów zawodowych, organizacjami przedsiębiorców, a także organizacjami pozarządowymi, które zajmują się działalnością na rzecz rozwoju nauki.

Projekt założeń zostanie skierowany do:

- 1) Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów,
 - 2) Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
 - 3) Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
 - 4) Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich,
 - 5) Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych,
 - 6) Konferencji Episkopatu Polski,
 - 7) Polskiej Akademii Nauk,
 - 8) Rady Głównej Instytutów Badawczych,
 - 9) Polskiej Akademii Umiejętności,
 - 10) Komitetu Polityki Naukowej,
 - 11) Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych,
 - 12) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
 - 13) Narodowego Centrum Nauki,
 - 14) Rady Młodych Naukowców,
 - 15) Krajowej Reprezentacji Doktorantów,
 - 16) Parlamentu Studentów RP,
 - 17) Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej,
 - 18) Niezależnego Zrzeszenia Studentów,
 - 20) Zrzeszenia Studentów Polskich
- oraz do następujących partnerów społecznych:
- 1) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) Business Centre Club,
 - 3) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
 - 5) Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”,
 - 6) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
 - 7) Rady Szkolnictwa Wyższego i Nauki Związku Nauczycielstwa Polskiego,
 - 8) Forum Związków Zawodowych,
 - 9) Wolnych Związków Zawodowych „Sierpień 80”,
 - 10) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”,
 - 11) Rady Działalności Pożytku Publicznego przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej.

Projekt zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie podmiotowej Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stosownie do przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.).

Projekt zostanie także udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, stosownie do przepisów uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. - Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.).

Przewidywane zmiany nie powodują skutków finansowych dla budżetu państwa.